Primorski DNEVNIK

datum | data 22/05/1994

stran | pagina 17

naslov | titolo Na nas je, da znamo ovire spremeniti v priložnosti

avtor | autore Vojmir Tavčar

INTERVJU: SENATOR DARKO BRATINA

SLOVENSKI SENATOR O BERLUSCONIJU, NEOFAŠISTIH V VLADI, SLOVENCIH IN ŠE ČEM...

Na nas je, da znamo ovire spremeniti v priložnosti

Darko Bratina je med prvim mandatom - čeprav je trajal samo dve leti - vzpostavil vrsto stikov in tik pred razpustom parlamenta dosegel, da so zakonski predlog za zaščito Slovencev podpisali predstavniki vseh političnih skupin z edino izjemo MSI. Po volitvah pa se je politični okvir povsem spremenil in tako mora dejansko začeti vse znova. Kako slovenski parlamentarec iz privilegirane opazovalnice, kakršna je senat, gleda na dogajanje v državi? Kako ocenjuje prve vladne korake? Kakšne perspektive se nakazujejo slovenski manjšini? Še lahko, kot sam rad pravi, ovire spremenijo v priložnosti? To so bile teme pogovora, začela pa sva pri zaupnici vladi, saj je Silvio Berlusconi prvi italijanski premier, ki je v senatu dobil zaupnico, ne da bi imel predhodno zajamčeno večino.

Berlusconijeva vlada je dobila zaupnico in s tem pooblastilo parlamenta, da upravlja državo. Če za trenutek pozabiva na bitko med večino in opozicijo, je zaupnica pozitivno ali negativno dejstvo?

Zaupnica ni pozitivno dejstvo. Zaskrbljen sem, ker se mi zdi, da je ta vlada podobna tistemu, ki začne pri prstu, nato pa vzame celo roko, ali - drugače povedano - da lahko nasede režimski skušnjavi. Seveda je to le nevarnost in ni rečeno, da se bo uresničila, ker večina ni monolitna. Govoril sem na primer z nekaterimi kolegi Severne lige, ki so bili precej zaskrbljeni, in marsikdo je volil »za« tako, da si je dvakrat zamašil nos.

Vprašanje je seveda, kaj bi se zgodilo, ko bi bil Berlusconi poražen. Je resnično obstajala možnost za alternativno koalicijo ali pa bi se znašli v kaosu z novimi volitvami?

Mislim, da ni bilo nevarnosti novih volitev, saj živimo v državi, kjer je politična fantazija razvita. Ko bi bil Berlusconi poražen, bi se bilo začelo obdobje dolgotrajnih pogajanj, ob koncu pa bi vendarle prišli do rešitve in verjetno tudi do pomembnih sprememb v vladni koaliciji. Predvsem pa bi bili prvič ustavili Berlusconija v njegovem vzponu, kar bi vplivalo tudi na izid evropskih volitev. Ker ga senat v sredo ni ustavil, mu je olajšal pot.

Programski govor ste ocenili kot kič. Ali je po repliki (na razpravo) vaša ocena drugačna?

Zdi se mi, da je bil v repliki se slabši, ker so bili nekateri prehodi zelo vprašljivi in za predsednika vlade neprimerni. Naj omenim le njegove športne analogije. Mislim, da je treba v ustanovi, kot je senat, vendarle ohraniti neko dostojanstvo. Sicer pa se je tudi v repliki izognil vsem problemom, ki so bili naceli v diskusiji in ki jih je postavila opozicija, pa tudi večina, zlasti predstavniki Lige. Replika je bila doher televizijski show in nič več. Zdi se mi, da večina hoče vse zreducirati na tržišče, državo pa na podjetje, toda vprašujem se, ali bo tako lahko kos problemom, s katerimi se bomo soočili v prihodnjih mesecih.

Prisotnost skrajne desnice v vladi je vzbudila v tujini veliko zaskrbljenost. Kaj pomeni ta prisotnost? Kako lahko ucinkuje?

Predvsem bi rekel, da ni nevarnosti obnavljanja starih simbolov in načinov vedenja. Fašizem se pojavlja v raznih oblikah in sedanja je najbrž prva postmoderna oblika fašizma, ker se ne pojavlja samo pri tistih, ki prihajajo iz vrst MSI, ampak tudi pri nekaterih pripadnikih gibanja Forza Italia...

Recimo...

... recimo v njihovem pristopu, načinu razmišljanja, izrazju. Morda je banalno, a Berlusconi ni nikoli uporabil izraza odpornisko gibanje, medtem ko je večkrat govoril o fašizmu in antifašizmu.

Nevarnost te vlade torej ni v obnovi starega fašizma, ampak v nečem drugem. Kateri je tisti dejavnik, ki bi sanje lahko spremenil v moro?

Še najbolje je to povedal prof. Gianfranco Miglio. Edina perspektiva sedanje vlade ni v decentralizaciji in federalizmu, ampak v stopnjevanju centralistične težnje, ker je to med drugim prijem, s katerim se vodi vsako podjetje.

Torej nevarnost istovetenja države s podjetjem...

Tako je. Mislim, da je to osnovna sintagma.

Debata v senatu se je osredotočila na jasno dilemo: za ali proti vladi. To je potisnilo v ozadje vse druge probleme - od balkanske krize do odnosov s sosedi in do problematike manjšin.

Zdi se mi, da se je večina namenoma izognila zunanji politiki, ker imajo njene komponente različne poglede, kar bo nedvomno velik problem. Manjšinsko problematiko pa so obdelali številni diskutanti. Na primer senator Pietro Fontanini, ki je pozdravil celo v furlanščini, izpostavili so jo Južni Tirolci, SKP in tudi naša skupina. Senator Mingone je dobesedno navedel rešavanje zaščite italijanske manjšine v Istri in slovenske v Italiji kot pomemben signal dobre volje v zunanji politiki. Problem je bil postavljen, odgovora pa ni bilo. Nobenega.

V slovenski manjšini so mnogi pričakovali, da boste posegli neposredno. Zakaj niste prosili za besedo?

V progresistični skupini smo se dogovorili za malo posegov o velikih političnih problemih. Manjšinsko problematiko smo uokvirili v zunanjo politiko, o kateri je govoril kolega Mingone, kateremu sem svetoval, kako naj problem razcleni.

Zdelo se vam je torej primerneje vključiti manjšinsko problematiko v širši zunanjepolitični sklop?

Tako je.

Čeprav je bila manjšinska tematika na obrobju, je pa diskusija pokazala različna stališča vladne koalicije: od odprtega Fontaninijevega pogleda do bolj zaprtega pristopa Forza Italia, da o Nacionalnem zavezništvu niti ne govorimo. Ali ta razlika nakazuje možnost manevrskega prostora?

To bomo preverili v kratkem. Sedaj je še težko ugotoviti, ali manevrski prostor obstaja. Mislim, da je v Severni ligi nekaj prostora in da ga je treba izkoristiti. Najbrž je tudi pri ostalih komponentah nekaj posameznikov, ki so za to problematiko dovzetnejši. V kratkem bo jasno, kako bomo manjšinsko vprašanje zastavili, tako kot del notranje politike kot sestavni del mednarodnih odnosov.

Ali se negativni odnos do manjšin navezuje tudi na koncept države-podjetja?

Morda ne. Mislim, da bo pri manjšinski problematiki največ težav povzročala komponenta Nacionalnega zavezništva, ob nji pa tudi nekateri parlamentarci iz naše dežele.

Z zmago Kartela svobošcin se je politični okvir povsem spremenil. Ali to narekuje slovenski narodni skupnosti novo strategijo in novo taktiko?

Vsekakor. Mislim, da bomo morali skupaj zelo poglobljeno preučiti stanje in ugotoviti, kakšne politične možnosti se nam nudijo. To seveda ne pomeni, da se moramo odpovedati temeljni strateški viziji za reševanje naše problematike. Toda poti so lahko različne. To bo treba preveriti na dveh ravneh: na politični ravni bo treba najti tiste strateške prehode, ki nam lahko omogočijo resitev nekaterih problemov; na vsebinski ravni pa je treba preučiti, kako manjšinski problem opredeliti prav glede na nove razmere. To ne bo preprosto, obenem pa je za nas tudi izziv, ki nas prisili, da se tudi v manjšini drugače opremimo, da bi dosegli pozitivne rezultate.

Vse povojno obdobje je bil Rim do Slovencev bolj odprt in Trst zavora. Danes je Rim bolj tog, Dežela in Trst bolj odprta...

Zdi se mi, da imamo na Tržaškem nove zaveznike, najbrž pa tudi nekaj novih nasprotnikov, v vsedržavnem okviru pa nove nasprotnike, morda pa tudi nekaj novih zaveznikov. Vse je postalo bolj zapleteno. V preteklosti so bile stvari jasnejše, ker Rim ni imel načelnega odpora do nas, čeprav je pod pritiskom krajevnih dejavnikov zavlačeval z reševanjem vprašanj. Danes so se stvari spremenile. To pa pomeni, da je treba strategijo, o kateri sva govorila prej, prilagoditi novemu stanju, ker imamo dvojno fronto nasprotnikov, a tudi dvojno fronto zaveznikov. Vse je kompleksnejše. Vendar ta večina ni večna in od opozicijskih sil je odvisno, ali bodo znale stanje spremeniti. Vlada je v senatu dobila zaupnico, ampak pri konkretnih problemih ji večina ni zajamčena a priori.

Toda ob strateških in dolgoročnejših prijemih se bo treba v kratkem času soočiti z zelo konkretnimi problemi, na primer s finančnim zakonom, kjer bo govor tudi o financiranju slovenskih kulturnih ustanov...

Prav ob tem vprašanju se bo jasno pokazalo, koliko je ura. Mislim, da bomo lahko nekaj dosegli s primerjavo - brez vsakršne skušnjave po recipročnosti - med pravicami italijanske manjšine v Sloveniji in naše situacije, obenem pa z opozarjanjem na evropske standarde manjšinske zaščite.

Ko sva že pri odnosih s Slovenijo. Odnos do manjšine je bil vselej odvisen od temperature odnosov med Rimom in Beogradom prej, med Rimom in Ljubljano sedaj. Kakšno vlogo lahko odigra v tem okviru Slovenija?

Veliko bo odvisno od odnosov med Slovenijo in Italijo, veliko pa tudi od pristopa novega italijanskega zunanjega ministra Antonia Martina. Za zdaj ni jasno, kakšna bo njegova zunanja politika, ali ga bodo pogojevali misovci ali pa si bo priboril nekaj avtonomije. Vtis imam, da je Martino zmeren človek, z ozirom na razmere pa je težko oceniti, katero pot bo ubral. Dodal pa bi, da je bolj kot na dvostranske odnose med Italijo in Slovenijo treba gledati na trikotnik Rim-Ljubljana-Bonn. Tudi zunanja politika bo bolj kompleksna in problem je, kako se bomo mi znali prilagoditi tem novim razmeram.

Prejšnjega zunanjega ministra Andreatto je močno skrbelo, da Slovenija ne bi bila izpostavljena prevelikemu nemškemu vplivu. Mislite, da bo ta bojazen še prisotna, ali pa se Italija lahko tudi umakne s te scene?

Če bo Italija hotela utrditi svojo prisotnost v Evropi, bo bolj prisotno manjšinsko vprašanje. Če pa bi se zapirala sama vase in se oddaljila od Evrope, bi odprla pot Nemčiji, se odpovedala svojim gospodarskim interesom v odnosu z Ljubljano in porinila Slovenijo v nemški objem.

Evropa pa je sedanjo vladno koalicijo že prisilila k treznejšemu pogledu prav na vprašanje vzhodne meje.

Kaže, da je problem za zdaj zamrznjen, vendar mislim, da se bomo s takimi pogledi še prisiljeni soočiti, moramo pač biti zelo pozorni. Paradoksno pa je, da take neumnosti niso v interesu Italije. Samo kratkovidna politika se lahko loti takih provokacij, ki so kot bumerang in na koncu škodujejo tistim, ki so jih sprožili.

Če na koncu strneva. Kakšne so torej perspektive in kaj se obeta?

Odgovor ni preprost. Rekel bi, da je stanje popolnoma drugačno. Bistvo problema je, če naj uporabim svoje že večkrat poudarjeno geslo, kako spremeniti ovire v priložnosti.

VOJMIR TAVČAR